

»Kar na rame mi splezaj, fant, in na glavo, saj nisi težak! Ali vidiš kaj na stožeru?«

»Ničesar ne vidim,« je rekel Ivan Genfol; »toda naše žito duham!«

Pri teh besedah se je očka Himo tako zmešal, da je skoraj padel vznak. Naslonil se je ob leseno ogrodje svojega mlina in rekel:

»Ivan Genfol, obljubim ti...«

Otrok je že segel v odprtino, kjer se je stožerovo drevo nekdam tako veselo vrtelo. In ker je imel drobčkane roke, je otipaval robove razpoklin, pa spoznal ob tipanju žitna zrnca in jih prinesel ven... In takoj so se pričela vrteti krila. Gnal jih je jesenski veter in ves les ogrodja je zapel.

Od tistega časa se mlin ponoči in podnevi ni več ustavil.

Zdaj vidite na pobočju novo hišico z bogatim žitnim poljem, ki v poletnih mesecih nima druge sence kot mlinska krila.

Venceslav Winkler:

Lipček na gradu.

Živel je oče in je bil kmet. Ime ni nič posebnega, kraj še manj. Godilo se je pa to v starih časih, ko so še grajski ravnali zemljo in človeka. Oče je šel na tlako. Tri dni je garal. Potem ni mogel več. Povedal je besedo, ki ni bila prav po postavi in spodobnosti. Valpet je pa nosil bič, pa ne kar tako, ampak zares in je kmeta udaril. Prvič radi tiste besede, drugič radi lepšega in tretjič, da je bilo število popolno. Gospoda rada do tri šteje. Kmet je malo vzdihnil in je molčal. Ko je pa prišel domov, je čutil, da gre svet h koncu. Poklical je sina Lipčka in mu je povedal:

»Nič dobrega ni na tem svetu. Včasih je bilo, zdaj nam pa še govoriti ne pustijo. Fant, mlad si, poglej malo okoli! Kadar se bo tako izpreminjalo, da bo na dobro šlo, mi pa pridi na grob povedat.«

Potem je umrl. To je bilo takrat, ko se je pravica nekam izgubila. Tudi zanjo so rekli, da je umrla.

In kakor se že vse take zgodbe začno: Lipček je pobašal kos sirkovega kruha v malho in palico je odrezal v grmovju in pogledal po svetu. Svet je težka stvar. Kamor je prišel, so ga nagnali, da je vagabund in lenoba, niti dobre besede mu niso dali, kaj šele kruha. Lipček je molčal in kimal in je bil kar zadovoljen, da je svet ves v slabosti ubran, da se ni treba vračati na očetov grob pravit, kako se vse jasni.

Cesta čez klance, cesta čez polje, Lipčku je bilo dovolj poti in se je postavil pri graščaku pod hribom. Šmejali so se mu, nazadnje so postali dobrotni in so mislili, da za pastirja bo že zalegel. Lipček je vrgel drenovko v kot in legel k ovcam in kozam.

Ponoči so pa prišli tatovi. Odprli so stajo in izvlekli ovca za ovco, kozo za kozo. Lipček je nekaj časa gledal, poslušal, potem se mu je zazdelo vse prečudno, pograbil je drenovko, skočil kvišku in začel kričati in tolči. Tatovi so se prestrašili, nekaj jih je zbežalo, nekaj so jih zajeli hlapci, ki so se radi hrupa zbudili.

Graščak je bil dober človek. Poklical je Lipčka in ga pohvalil. Potem mu je dal še kos belega kruha, dobrega kruha. Povedal mu je tudi, da so bili to tatovi, ki so jih že par let lovili, pa jih niso mogli dobiti v roke.

Lipček je bil zadovoljen. Zvečer se je pa domislil očetovih besed. Pogledal je malo na vreme, pograbil palico in jo ubral čez hribe in doline. Malo ga je skrbelo, kaj bo, če grajski izvedo, pa se je potolažil, češ, saj nocoj ne bo tatov. Okrog polnoči se je truden in zasopel zrušil na očetov grob.

»Oče, svet se obrača, belega kruha ne bo manjkalo.«

»Hm,« je zagodrnjalo v grobu. Lipe je čakal, potem si je mislil:

»Saj sem povedal. Zdaj lahko grem.«

Zmolil je še očenaš in jo spet ubral čez drn in strn. Zgodaj zjutraj je prišel do gradu. Tisti dan je na paši ves čas spal.

Preteklo je par dni. Nekega dne je napadel čredo medved. Raztrgal je dve ovci. Lipček se je razjezil in jo je ubral za kosmatincem. Precej časa sta se obdelavala, Lipček s kamenjem, z nožem in s palico, medved s šapami. Nazadnje je medved omagal, pa tudi Lipček se je ves krvav komaj privlekel do gradu.

»Medveda sem ubil,« je šel povedat valptu. Začudili so se in so šli ponj. Napravili so veliko slavlje, samo Lipčka ni bilo zraven. Bolele so ga rane. Drugi dan so ga povišali za kravjega pastirja.

Lipček je bil bolan, pa se je vseeno vzdignil in šel povedat novico očetu na grob. Tudi sedaj je oče v grobu samo zagodrnjal.

Spet so tekli dnevi.

Neke noči se je ves grad razburjen zbudil. Od stolpa do stolpa so tekali hlapci, pripravljali plamenice, kamenje in orožje.

»Turki, Turki!«

Res so naskočili grad. Grajski so se hrabro branili, najhujši je bil pa Lipček. Neusmiljeno je pobijal sovražnike. Vsi so ga občudovali. Turki so sprevideli, da gradu ne morejo zavzeti in so se umaknili. V gradu je nastalo vriskanje in prepevanje. Graščak se je pa domislil Lipčka.

»Hraber je bil. Pa kaj, kravji pastir je, kaj mu je treba. Zanj je dosti cekin, cekin mu damo.«

In ga je poklical in mu dal cekin, en sam cekin. Lipček je bil neznansko vesel. Še tisto noč je odhitel na očetov grob, da bi oznanil radost. Zdaj se je oče oglasil.

»Mislim sem, da boš drugačen,« je zamolklo povedal, »pa si ponižnega očeta ponižni sin.«

In ničesar več. Lipček je dolgo premišljeval besede, pa je le počasi prišel do dna. Tepli so ga še, zaprli tudi, potem se je nenadoma spomnil, da je svet velik in je pobegnul.

Kje je potem živel, ne pove pravljica. Menda povsod. Pravijo, da so ga videli pri vseh puntih, pa da ni nič več ponižen. Zdaj je menda že umrl, vsaj slišal sem zadnjič tako. In skoraj bi veroval. Ali pa je stopil znova na gradu v službo. Tudi to bi veroval.

Bog daj, da bi kmalu spet pobegnul!